

PRZEWODNIK

Wielkopolskie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o.
ul. Poznańska 13, 63-004 Tulce, e-mail: sekretariat@tulce.wchirz.pl; www.wchirz.pl

Nr 17 (2/2019)

hodowcy

Publikacja specjalna na zlecenie WCHiRZ Tulce Sp. z o.o.

Jest może niewielki odsetek rolników, dla których hodowla bydła stanowi hobby, cała reszta, to przede wszystkim producenci mleka, dla których dochód z produkcji stanowi codzienne, często główne źródło przychodu niezbędnego dla utrzymania rodziny i inwestowania w gospodarstwie. Skoro tak, to dlaczego akceptują dobór buhaja na zasadzie: „była była cielna”, „była by doita”? Każdy hodowca powinien postawić sobie pytanie: „jakie krowy są mi potrzebne?”, a najlepiej „jakie chcę mieć w oborze za kilka lat?”. Kiedy na nie odpowie, może zastanowić się skąd wziąć zwierzęta na remont? Jeśli pominiemy bardzo kosztowne i często ryzykowne rozwiązanie, jakim jest zakup materiału żeńskiego z zewnątrz, pozostaje wymagające czasu i wiedzy, ale najpewniejsze – doskonalenie stada metodami hodowlanymi.

Prowadzenie świadomej hodowli bydła, w której hodowca zna mocne i słabe strony swoich krów, wie co musi poprawić i co więcej, szuka dróg najszybszych z możliwych, by uzyskać założony cel hodowlany, to podstawa rentowności

środowisku kiepska genetyka jest czynnikiem ograniczającym zysk. Bez przywoływania skomplikowanych wzorów na postęp hodowlany, można przyjąć, że **aż 80% realizowanego w stadzie postępu wynika z dobrze dobranych ojców.**

Goal o. Adorable, gPF154, Podindeks nóg i racic 123, Podindeks ogólny pokroju 136

Wybieraj i zarabiasz!

gospodarstwa. Nie ma dwóch takich samych krów, które w ciągu życia dały tyle samo mleka. Może zabrzmi to zgoła dziecinnie, ale warto sobie jeszcze raz przypomnieć starą prawdę, że dwa czynniki wpływają na potencjał mleczny samicy: **genetyka** – czyli „kim są jej rodzice” oraz **środowisko**, czyli „w jakich warunkach przyszło jej produkować” (żywienie, utrzymanie zwierząt, klimat itp.). Wiadomo, że w najlepszym nawet

Dokonując wyboru buhajów do kojarzeń, hodowca decyduje o tym jak produkcyjne, zdrowe i długowieczne będzie kolejne pokolenie krów w jego stadzie, a w konsekwencji, jak rentowna będzie prowadzona działalność gospodarcza. To jest początek profesjonalnego zarządzania stadem. Zupełnym nieporozumieniem jest, masowo niestety obserwowana praktyka, że hodowca zupełnie nie ma wpływu na wybór buhajów, których nasie-

nie używane jest do inseminacji w jego stadzie!

Jak wybierać

Rolnik powinien sam lub z pomocą doświadczonego doradcy selekcjonować odpowiednio buhaje dla swoich samic. Wyboru rozplodnika do kojarzeń dokonujemy kierując się ich wartością hodowlaną pod względem interesujących cech.

Wielkopolskie Centrum w bieżącym sezonie oferuje hodowcom blisko 60 buhajów z indeksem **gPF od 154 do 134, wśród nich 70% stanowią reproduktory z indeksem równym lub większym 140! Co więcej, w nowym katalogu aż 12 buhajów ma indeks powyżej gPF150. Propozycja naszej Spółki powinna trafić w hodowlany gust każdego hodowcy.**

Dla producentów mleka

Opłacalność gospodarstwa opiera się na wielkości sprzedaży. Stąd w gospodarstwach mlecznych, kluczowym parametrem przy wyborze buhaja jest przekazywana potomstwu zdolność produkcji mleka. Nasza Spółka rekomenduje 15 buhajów (patrz tabela nr 1, str. 56), wybranych ze względu na ich wybitne osiągi dla cech

produkcyjnych. Niewątpliwym liderem oferty pod względem **wydajności mleka oraz białka jest nowość, buhaj Marca gPF152 (o. Malinus).** Do zdecydowanych faworytów poprawiających u córek zarówno produkcję, jak i składniki mleka – tłuszcz i białko należą również **Urquell gPF 148 (o. Gymnast), Mitch gPF150 (o. Kerrigan), Mil-lar gPF152 (o. Windmill), Dan-ko Wanila gPF 140 (o. Cyrano).** Dzięki wysokiej odziedziczalności całej grupy cech związanych z produkcją, poprawa mleczności krów jest stosunkowo łatwa do zrealizowania na drodze właściwego doboru buhajów. Więcej na ten temat mogą Państwo przeczytać na kolejnych stronach naszego Przewodnika Hodowcy.

Fenomenem bieżącej wyceny wartości hodowlanej okazuje się dobrze znany, trzyletni **Mitch gPF151 (o. Kerrigan).** Bestseller minionych sezonów zdobył, według rankingu opublikowanego w kwietniu na stronie IZ Balice **pierwsze miejsce wśród krajowych reproduktorów, zarówno pod względem indeksu produkcyjnego 184,0 kg jak również wydajności tłuszczu 78,40 kg**

> dokończenie na str. 56

Urquell gPF148, o. Gymnast, Podindeks wymienia 136

> dokończenie ze str. 55

oraz czwarte miejsce ze względu na zawartość białka. Tego „mistrza produkcji” możecie Państwo podziwiać w ruchu na naszym kanale YouTube.

Gdy musisz poprawić pokrój

Na efektywność produkcji mleka poza wydajnością mleczną krów, ich zdrowotnością, płodnością oraz długowiecznością wpływ ma wiele czynników związanych z poprawną budową wymienia. Łatwy dój, mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia uszkodzeń mechanicznych wymienia obniżają ryzyko wystąpienia mastitis i wzrostu liczby komórek somatycznych w mleku ograniczając przedwczesne brakowanie krów.

Uwagę hodowców poszukujących rozplodników poprawiających u potomstwa budowę i zdrowotność wymienia kierujemy na najnowszą ofertę buhajów WCHiRZ, w której trzy

Tabela nr 1									
Top Mleko		Top Białko				Top Tłuszcz			
Nazwa buhaja	kg	Nazwa buhaja	kg	Nazwa buhaja	%	Nazwa buhaja	kg	Nazwa buhaja	%
Marca	+1840	Marca	56,00	Raptor	0,20	Mitch	78,40	Millar	0,40
Danko									
Wanila	+1821	Watson	53,20	U-Boot	0,17	Millar	75,60	Inferno	0,35
Danko									
Wanat	+1716	Denmark	52,90	Millar	0,16	Urquell	66,70	Mitch	0,29
Danko									
Wadis	+1690	Mitch	52,80	Megabit	0,15	Zeto	66,4	Raptor	0,28
Denmark	+1636	Danko Wanila	52,40	Mitch	0,13	Lucky	63,90	Urquell	0,23

doskonalić stado w kierunku budowy nóg i racic. Konsekwentne pomijanie tego problemu może wpływać na obniżenie wydajności mlecznej, jak i wzrost liczby problemów z zacieceniem w następnych pokoleniach.

W kwietniu, na liście krajowej opublikowanej przez Instytut Zootechniki najwyższej oceniony buhaj

(o. Quantum), czy Marca gPF152 (o. Malinus), – nowe propozycje katalogowe, które i w tej kategorii są zdecydowanymi faworytami (Tabela nr 2).

Funkcjonalne „perty”

Parametry funkcjonalne, na które należy zwracać szczególną uwagę, to przede wszystkim kompleks cech związanych z płodnością krów. Bezdiskusyjnym warunkiem opłacalności produkcji jest bowiem zaciecenie krowy w optymalnym czasie i uzyskanie od najlepszych sztuk potomstwa, które pozostanie w stadzie na kolejne lata. Równie ważną cechą jest długowieczność krów. Wśród buhajów godnych uwagi, które poprawią płodność następnego pokolenia są na pewno: nowość oferty – Risk

gPF150 (o. Salvatore) oraz znany już Mozilla gPF145 (o. HotShot), które ex aequo zdobyły najwyższą notę dla podindeksu płodności 124. Zdecydowanym liderem pod względem długowieczności jest po kwietniowej wycenie, sprawdzony buhaj Powerboss PF142 (o. Boss), który zajmuje bardzo wysokie 8. miejsce na międzynarodowej liście rankingowej pod względem długowieczności w Polsce z wynikiem 162!!!

Dla elitarnych stad

Nasza Stacja prowadząc własny program oceny i selekcji rozplodników wskazuje wśród światowej elity reproduktorów – ojców buhajów. Od kilku sezonów rośnie liczba ojców hodowlanej elity krów mlecznych wybieranych z naszej bogatej propozycji katalogowej rozplodników o bardzo wysokich parametrach hodowlanych. Aktualnie do kjarzeń z matkami buhajów rekomendujemy cztery nasze reproduktory: Goal, Salvus, Marca oraz Millar. Z nasienia tych buhajów mogą korzystać nie tylko elitarne stada biorące czynny udział w realizacji programu oceny i selekcji, ale także wszystkie inne, które prowadzą hodowlę na najwyższym poziomie, w oparciu o topową genetykę.

Marta Czekalska
Centrala Tulce, WCHiRZ

Kryteria ważne przy doborze buhaja:

- indeks selekcyjny PF,
- cechy produkcyjne (mleko, białko, tłuszcz),
- pokrój (wymię, nogi i racice),
- cechy funkcjonalne (kom. somatyczne, płodność, długowieczność).

buhaje: Goal gPF 154 (o. Adorable), Salvus gPF 153 (o. Salvatore) oraz Urquell gPF 148 (o. Gymnast) zdobyły ex aequo najwyższą notę dla podindeksu wymienia 136. (Tabela nr 2) Wszystkie znalazły się oczywiście na liście 10 najlepszych buhajów krajowych w tej kategorii. Córki tych rozplodników będą charakteryzować się wysoko położonym wymieniem, z mocnym więzadłem środkowym.

Jeśli w stadzie wysoki jest poziom brakowania krów ze względu na schorzenia nóg i racic oraz obserwujemy wiele kulejących krów, które mało jedzą, słabo wykazują ruje, to poza poprawą warunków środowiska należy

pod względem poprawy nóg i racic uzyskać podindeks 125, tuż za nim plasują się rozplodniki z naszej Spółki. Salvus, Goal, Denmark gPF150

Tabela nr 2					
Top Pokrój		Top wymię		Top nogi i racice	
Nazwa buhaja	Podindeks ogólny	Nazwa buhaja	Podindeks wymienia	Nazwa buhaja	Podindeks nóg i racic
Goal	136	Goal	136	Goal	123
Salvus	135	Salvus	136	Marca	122
Babylone	134	Urquell	136	Baran	120
Urquell	132	Tarzan	135	Salvus	119
Mano	131	Babylone	133	Denmark	117

Risk gPF150, o. Salvatore, Podindeks ogólny pokroju 135

Danko Wanat gPF140, o. Cyrano, wydajność mleka +1716 kg

Cechy trudne, ale możliwe do poprawy

W doskonaleniu krów mlecznych bierzemy pod uwagę wiele cech, które zwykle dzieli się na trzy podstawowe kategorie: produkcyjne, pokrojowe i funkcjonalne. Najważniejsze ze względu na przychody gospodarstwa wydają się być te wymienione jako pierwsze – decydują o konkretnym wyniku finansowym jaki generuje krowa. Jednak dla zysku ekonomicznego ogromne znaczenie mają koszty utrzymania zwierząt, na które wpływają cechy funkcjonalne, spośród których wymienić należy:

- **plodność,**
- **zawartość komórek somatycznych w mleku,**
- **długowieczność,**
- **temperament,**
- **szybkość oddawania mleka,**
- **łatwość wycieleń,**
- **wytrwałość laktacji.**

Niskie wartości użytkowe krów, dla niektórych z wymienionych cech, mogą mieć wpływ na zwiększone koszty związane z rozrodem lub wydatki na opiekę weterynaryjną. Inne cechy mają związek z optymalną amortyzacją krowy i równomiernością produkcji mleka w stadzie. Nie bez znaczenia są także cechy decydujące o łatwości obsługi zwierząt, chociaż trudniej tu o wyliczenia ekonomiczne.

Cechy funkcjonalne są bardzo ważne w pracy hodowlanej. Są może tylko mniej uchwytnie. Nie dla wszystkich cech funkcjonalnych, wartości hodowlane są publikowane w polskiej ocenie. Jakość (wiarygodność i precyzja) danych potrzebnych do wszelkich obliczeń związanych z tymi cechami musi być bardzo dobra.

Niedoceniany parametr

Na wielkość realizowanego postępu hodowlanego dla cech funkcjonalnych ogromny wpływ ma odziedziczalność h^2 . Jest to parametr, który informuje nas jaki jest wpływ samej tylko genetyki na obserwowany poziom cechy (fenotyp). Niestety cechy funkcjonalne należą do tych, które są niskoodziedziczalne co jest istotnym ograniczeniem uzyskiwanego postępu.

Jak to rozumieć?

Inaczej mówiąc, na przykład: na czas, w jakim krowa przebywa w stadzie (długowieczność) genetyka wpływa w 19%, a środowisko - czyli wszystkie warunki w jakich urodziła się, była odchowywana i żyje obecnie krowa w 81%. Współczynnik zapłodnienia krowy tylko w 2,5% zależy od jej genów a aż w 97,5% od środowiska. Są to więc

cechy, których poprawę możemy zaobserwować po wielu latach pracy hodowlanej. Dużo szybciej zmiany następują jeśli zdiagnozujemy i usuniemy środowiskowe przyczyny niskich wyników cech funkcjonalnych u zwierząt.

Dla kolejnych już pokoleń hodowców bydlą bardzo ważna jest dokładność (powtarzalność) oceny wartości hodowlanych zwierząt poddawanych selekcji, parametr, który określa związek między prawdziwą, obiektywną ale nieznaną wartością hodowlaną zwierzęcia, a naszym jej przewidywaniem.

W pierwszym kroku szacuje się wartość zwierzęcia dla przyszłego jego potomstwa na podstawie informacji o obserwowanych lub oszacowanych wartościach przodków, potomków i krewnych w liniach bocznych, uzyskując powtarzalność na poziomie 30 – 35%. W dobie oceny genomowej, w następnym kroku, dodaje się bardzo ważne informacje uzyskane z DNA ocenianego osobnika, podnosząc powtarzalność oceny do około 65 – 75%. Warto także wspomnieć, że wzrosła rola samicy w procesie doskonalenia zwierząt. Na podstawie badania genomu, możemy szacować ich wartości hodowlane z satysfakcjonującą powtarzalnością w bardzo krótkim czasie.

Najwyższe parametry powtarzalności uzyskuje się dla reproduktyw, które zostały ocenione metodą tradycyjną, na potomstwie. Dokładność oceny buhajów z dużą liczbą córek w ocenie jest o 30 – 35% wyższa niż młodych buhajów ocenionych na podstawie genomu. Jednak data urodzenia tych rozpłodników powoduje, że nie są one z reguły wybierane na ojców przyszłych pokoleń. Jako przykład można podać trzy buhaje z wyceńną tradycyjną (na córkach) i trzy ocenione w oparciu o genom, w bieżącym sezonie 2019.1 (tabela nr 1). Są tutaj przedstawione tylko ich cechy funkcjonalne. W cechach produkcyjnych i pokrojowych poziomy wartości hodowlanych starszych osobników są na tyle niskie, że zwykle wyklucza się takie buhaje z użycia.

Ocena genomowa – nowoczesna metoda szacowania wartości hodowlanej zwierząt pozwala uzyskiwać informacje o selekcionowanych zwierzętach znacznie wcześniej niż w metodzie tradycyjnej. Teraz my musimy czekać na dojrzałość rozpłodową buhajka o znanej, wysokiej wartości hodowlanej, tak aby bez uszczerbku dla jego zdrowia można było pozyskiwać od niego nasienie.

Kolejne pokolenia buhajów, dzięki postępowi w pracy hodowlanej, mają wyższe wartości hodowlane niż starsze, wycenione już tradycyjnie – na córkach.

Reasumując – z powyższego rozważania można wysnuć następujące wnioski:

- **dokładność oceny tradycyjnej omawianej grupy cech, jest bardzo wysoka w przypadku posiadania dużej liczby potomstwa w ocenie, jednak szacowane wartości hodowlane są najczęściej niższe niż młodych buhajów ocenionych genomowo. Lepiej jest użyć buhaja genomowego, niż wycenionego tradycyjnie, wiedząc, że dokładność oceny genomowej jest niższa.**
- **dla precyzyjnego doboru zwierząt do kojarzeń bardzo przydatna jest ocena wartości hodowlanych samic w stadzie, przeprowadzona metodą genomową,**
- **dla poprawy większości cech funkcjonalnych w następnym pokoleniu, równoległe z prowadzoną pracą hodowlaną trzeba poprawiać warunki środowiska w jego wielu aspektach (żywienie, odchów, sposób utrzymania, organizacja pracy, zoohigiena i dobrostan zwierząt).**

Dzierżysław Bonowski
Filia w Wągrowcu, WCHiRZ

Tabela nr 1. Porównanie wartości hodowlanych buhajów ocenionych metodą genomową i tradycyjną

Buhaje wycenione tradycyjnie	CARRASSO			VALJEAN			HERSCOT		
	Wart. hod.	powt.	l.córek	Wart. hod.	powt.	l.córek	Wart. hod.	powt.	l.córek
Współczynnik zapłodnienia jałówek	106	0,94	3959	104	0,96	5922	95	0,99	12541
Współczynnik zapłodnienia krów	104	0,89	1850	98	0,96	4686	96	0,99	10928
Przeżycie poporodowe	88	0,95	1733	90	0,98	4398	90	0,99	8963
Odstęp międzyciążowy	89	0,96	1457	91	0,98	3739	91	0,99	8017
Zawartość komórek somatycznych	113	0,99	4347	108	0,99	6269	107	0,99	14774
Długowieczność	105	0,97	-	91	0,99	-	84	0,99	-
Buhaje wycenione genomowo	MEGABIT			BAYLABOY			GOAL		
	Wart. hod.	powt.	l.córek	Wart. hod.	powt.	l.córek	Wart. hod.	powt.	l.córek
Współczynnik zapłodnienia jałówek	103	0,33	0	126	0,47	0	108	0,37	0
Współczynnik zapłodnienia krów	102	0,51	0	127	0,58	0	111	0,56	0
Przeżycie poporodowe	96	0,61	0	113	0,71	0	103	0,67	0
Odstęp międzyciążowy	101	0,67	0	124	0,70	0	106	0,67	0
Zawartość komórek somatycznych	121	0,74	0	123	0,78	0	118	0,74	0
Długowieczność	113	0,31	-	124	0,35	-	132	0,30	-

Najnowocześniejsza obora w Polsce otwarta!

WCHiRZ ma ogromny zaszczyt współpracować z jednym z najbardziej wizjonerskich gospodarstw w Polsce, mieszczącym się we wsi Ogródek.

 mazowieckie

W dniu 25 maja kilkuset odwiedzających było świadkami oficjalnego otwarcia jednej z najnowocześniejszych obór w Polsce. Mieszczący 500 ułożonych w czterech rzędach stanowisk dla krów główny budynek obory ma wymiary: 132 na 36 metrów. Konstrukcja dachu jest stalowa, z dwoma rzędami słupów podporowych rozlokowanych co 6 metrów. Położony centralnie stół paszowy ma 5 m szerokości. To co szczególnie wyróżnia tę oborę, to karuzelowa hala udojowa AutoRotor typu subway z in-

nowacyjnymi aparatami udojowymi i zewnętrznym schładzalnikiem na 20 tysięcy litrów. Nowatorski jest system zarządzania gnojowicą.

Taki dorobek nie pojawia się z dnia na dzień. W ubiegłym wieku, senior rodu Tadeusz Duszak, który cieszył się z nami dzisiaj wybitnym osiągnięciem, miał 13 krów mlecznych i gospodarował na 10 hektarach. Na dzisiejszy sukces pracowały łącznie cztery pokolenia. Od lat osiemdziesiątych, syn pana Tadeusza, Leszek, wraz z żoną Barbarą, kontynuował dzieło ojca. Swoją wkład w rozwój gospodar-

stwa mają jego synowie: Tomasz z żoną Agnieszką i Piotr z żoną Małgorzatą oraz czwarte pokolenie rodziny: Olga, Julia, Kacper i Bartek.

Pierwsze wizje nowej obory pojawiły się w 2016 roku. Przez prawie dwa lata zbierano informacje, odwiedzano inne gospodarstwa, rozmawiano z ekspertami z różnych firm. Budowa ruszyła 1 sierpnia 2018 r. Dzięki dobremu planowaniu, organizacji i profesjonalizmowi generalnego wykonawcy firmy AGMET Łukasz Kółek oraz firmy GEA, zapewniającej wyposażenie, obiekt powstał w 10 miesięcy.

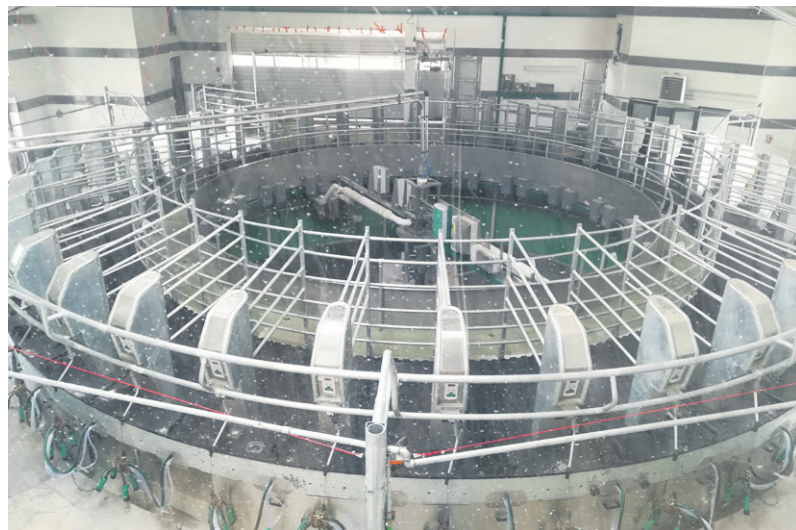
W tym momencie gospodarstwo uprawia 360 hektarów (w tym 140 ha dzierżaw) a stado liczy 250 krów dojnych o średniej rocznej wydajności 9500 kg mleka od sztuki.

Senior rodu, jak stwierdził w wywiadzie dla miesięcznika Top Agarr Polska, nie zamierza na tym poprzestać i uważa, że docelowa wielkość stada to 500 krów. Dla takiej liczby zwierząt konieczne będzie zwiększenie powierzchni gospodarstwa w celu zapewnienia odpowiedniej bazy paszowej.

Jak to jest ostatnio przyjęte, otwarcie obory w obecności widzów odbyło się bez udziału zwierząt. Dójkę ma miejsce jeszcze w dotychczasowej, niewielkiej hali autotandem 2 x 4. W najbliższych dniach nastąpi przesiedlenie zwierząt do właśnie otwartego obiektu.

Z niecierpliwością czekamy na kolejne sukcesy rodziny państwa Duszków, których im szczerze i serdecznie życzymy!

*Marcin Ciekot
Filia w Kościelcu, WCHiRZ*

Jest następca, będzie rozwój!

 wielkopolskie

Na obszarze Pojezierza Międzychodzko-Sierakowskiego znajduje się 100 jezior otoczonych różnorodnymi lasami i borami, położonych w urozmaiconym terenie wzgórz morenowych, głębokich dolin ze strumykami. Jest to południowy skraj Puszczy Noteckiej. W pobliżu Sierakowa, wśród rozległych łąk, przepływa rzeka Warta. Jeszcze kilkanaście lat temu wiele gospodarstw w tej okolicy zajmowało się hodowlą krów mlecznych i produkcją mleka. Były to niewielkie gospodarstwa rodzinne, z których do dziś przy tym kierunku produkcji zwierzęcej pozostały już tylko nieliczne. Aldona i Witold Pastuszkowie są właścicielami jednego z nich, położonego we wsi Kaczin.

Pan Witold przejmował od rodziców gospodarstwo, w którym prowadzona była produkcja mleka, utrzymywane były opasy oraz trzoda chlewna. O ukierunkowaniu gospodarstwa wyłącznie na produkcję mleka przesądziło wy-

budowanie nowej, wolnostanowiskowej obory, zasiedlonej w roku 2008. Początkowo wprowadzono do niej 12 krów z własnego chowu. Do dzisiaj w stadzie liczącym 43 sztuki, nie ma zwierząt z zakupu. Gospodarz zawsze przywiązy-

wał dużą wagę do wyboru odpowiednich buhajów do kojarzeń. Jak mówi: „to jest przyszłość i trzeba wybierać najlepszych ojców kolejnych pokoleń”. Początkowo jednak, wybór nasienia najlepszych buhajów był ograniczony, gdyż świadczący usługi inseminatorzy prywatnie oferowali nasienie rozplodnika, z którego mieli największą marżę. Nie byli zainteresowani wysokością indeksów i postępowaniem hodowlanym w stadzie.

Świadomy wybór

Wszystko zmieniło się w 2016 roku, kiedy syn właścicieli Sebastian, jeszcze jako uczeń technikum rolniczego ukończył kurs inseminacyjny i sam zaczął wykonywać zabiegi unasienniania. Teraz wspólnie z ojcem wybierają buhaje, starannie studiują katalogi,

zwracają uwagę na wysokie indeksy hodowlane, wydajność mleczną, budowę wymienia i racic oraz prawidłową postawę nóg. Efekty są widoczne, gdyż średnia wydajność od krowy w roku 2018 wyniosła 10 270 kg. W stadzie są już, urodzone w wyniku samodzielnie wykonywanych inseminacji, córki takich buhajów jak: Carrasso, Tapic, Caporal, Powerboss, Supergen, Symion, Part i Jaguar.

O Sebastianie można powiedzieć, że ma szczęśliwą rękę do inseminacji, gdyż jedna z pierwszych unasien-

nionych przez niego krów, urodziła trojaczki. Sebastian zajmuje się też cielętami i odchowem młodzieży. Buhaje z gospodarstwa sprzedawane są na opas a jałówki pozostają na remont stada. Młody hodowca obserwuje i dobrze zna zwierzęta, dzięki czemu, wybiera do inseminacji takie, które osiągają wiek 14–15 miesięcy.

Krowy w laktacji utrzymywane są w oborze wolnostanowiskowej z dostępem do wybiegu a zasuszone i młodzież w starej oborze uwięzowej.

Praktycznie cała produkcja roślinna gospodarstwa jest przeznaczona na paszę dla zwierząt. Na 17 ha własnych i 10 ha dzierżawionych uprawianych jest: 10 ha kukurydzy, 4ha lucerny, 10 ha zbóż i 3 ha łąk.

Państwo Pastuszkowie planują dalej rozwijać swoje gospodarstwo i podnosić jego już i tak bardzo wysoki poziom, tym bardziej, że mają następcę. Syn Sebastian wiąże swoją przyszłość z hodowlą krów mlecznych. Powiększenie stada musi wiązać się ze

wzrostem arealu gospodarstwa, aby zapewnić bazę paszową. Wymaga to dużych nakładów, gdyż ceny ziemi w okolicy są bardzo wysokie.

Duże zaangażowanie właścicieli, ich wiedza na temat hodowli połączona z wysoką wartością hodowlaną samic, szczególnie tych, które zostaną włączone do stada, pozwalają przewidywać, że gospodarstwo będzie uzyskiwać coraz lepsze wyniki.

Marek Liszkowski
Filia Skwierzyna, WCHiRZ

Gorąco, upał – odwieczne pytanie kryć czy nie kryć?

Na tak zwane zjawisko stresu cieplnego u krów ma wpływ wiele czynników. Najważniejsze z nich są parametry powietrza w oborze takie jak: temperatura, wilgotność względna, prędkość przepływu powietrza i stężenie zanieczyszczeń chemicznych. Niemałe znaczenie ma również usytuowanie obiektu inwentarskiego i okólników. Kombinacja wysokiej temperatury i wilgotności uniemożliwia odprowadzanie z organizmu krowy nadmiaru ciepła. **Naukowcy opracowali indeks THI, który określa prawidłowe wartości temperatur i wilgotności. Krowy mleczne zaczynają odczuwać skutki stresu cieplnego przy wartościach powyżej 72 THI. Należy pamiętać, że krowy wysokowydajne produkują ok. 50% więcej ciepła niż krowy zasuszone.**

W konsekwencji stresu cieplnego krowy nie mają apetytu (tabela nr 1). Pobierają mniejszą ilość pasz włóknistych, mają zaburzenia w wytwarzaniu śliny. W efekcie zwierzęta narażone są na występowanie z większą częstotliwością podklinicznej kwasicy (SARA). Zmniejszenie pobrania składników pokarmowych, w szczególności skrobi, pogłębia deficyt energetyczny w związku z tym częściej dochodzi do zamierania zarodków, występują zaburzenia wzrostu pę-

Tabela nr 1. Objawy stresu cieplnego zależnie od temperatury panującej w oborze

Powyżej 20°C	Powyżej 25°C	Powyżej 30°C
wzrost liczby oddechów (ponad 60/min)	spadek ilości pobieranej paszy	drastyczny spadek odporności
apatia	wyraźny spadek produkcji (ok. 5 l)	spadek ilości pobieranej paszy (ok. 30%)
zwiększone zapotrzebowanie na wodę	ciche ruje lub ich brak	spadek produkcji mleka od 5 do 7 l krowy wysokowydajne do 15 l
spadek ilości pobieranej paszy	kwasica żwacza	wzrost liczby komórek somatycznych w mleku
spadek produkcji mleka	spadek suchej masy mleka: tłuszcz do 0,4; białko do 0,3	trudne porody, upadki krów i cieląt

cherzyków na jajniku, dwukrotnie częściej niż w miesiącach chłodnych diagnozuje się występowanie cyst jajnikowych. Obniżają się też wskaźniki zacieleń. Aktywność krów jest większa w godzinach nocnych niż w dzień. Ruja skraca się o 8–10 godzin, przez co zmniejsza się szansa na jej wykrycie, co z kolei ogranicza możliwość skutecznego unasiennienia.

Dobłą ilustracją tych słów są zamieszczone poniżej (w tabeli 2) podstawowe dane dotyczące inseminacji i jej wyników w trzech stadach na terenie Wielkopolski w 2018 roku. Średnia roczna wydajność krów we wszystkich trzech stadach była podobna (około 10 500 kg mleka od sztuki), okres międzywycieleniowy od 390

do 419 dni, krowy inseminowane były bez stosowania programów hormonalnych.

Widać wyraźnie, że najsłabszą skuteczność zacieleń uzyskaliśmy w miesiącach: maj, czerwiec, lipiec, sierpień. Liczba zauważonych rui w tym okresie również drastycznie spadła. Szczególnie widać to w pierwszych dwóch stadach zarządzanych przez hodowców, u których w tym okresie występuje spiętrzenie prac polowych, co ogranicza czas poświęcony na obserwację zwierząt.

W stadzie trzecim zastosowane są aktywometri, a wyniki z urządzeń interpretują i sprawdzają zootechnicy. Mimo, że jest to trudny okres w sterowaniu rozrodem krów, w trzecim gospodarstwie raczej

nie dochodziło do przepuszczania faktycznych rui.

Jak przeciwdziałać

Skutki stresu cieplnego są odczuwalne w okresie 40–80 dni po obniżeniu temperatury pomieszczenia.

Negatywne skutki stresu cieplnego można zmniejszyć przez zastosowanie wentylacji mechanicznej i niskociśnieniowych zraszaczy. Stosowane jest również zacielenie polegające na zardzewianiu okolic obory i przedłużaniu okapów dachowych, co przynosi pozytywne efekty. Podobnie działają siatki redukujące nasłonecznienie.

Dawkę pokarmową krowy produkującej mleko należy wzbogacić o tłuszcz chroniony, którym można zastąpić część węglowodanów, które są odpowiedzialne za produkcję ciepła przez zwierzę. Dodatek tłuszczu chronionego ułatwia zbilansowanie dawki paszowej o zmniejszonej objętości. Zadawanie paszy objętościowej powinno być podzielone na przynajmniej dwa odpasy, by nie doszło do jej zagrzewania na stole paszowym.

PRZYPOMINAM, ŻE ZWIERZĘTA MUSZĄ MIEĆ ŁATWY I STAŁY DOSTĘP DO WODY!

TAKŻE POZA UPALAMI WODA TO NAJTAŃSZA PASZA!

Krzysztof Grobelny
Filia w Gostyniu, WCHiRZ

Tabela nr 2. Obserwacje z trzech wielkopolskich obór w roku 2018

Okres	Stado nr 1 około 80 krów			Stado nr 2 około 90 krów			Stado nr 3 około 500 krów		
	liczba zabiegów inseminacji	liczba zabiegów skutecznych	współczynnik skuteczności	liczba zabiegów inseminacji	liczba zabiegów skutecznych	współczynnik skuteczności	liczba zabiegów inseminacji	liczba zabiegów skutecznych	współczynnik skuteczności
styczeń, luty, marzec kwiecień	72	42	1,71	75	39	1,92	600	196	3,06
maj, czerwiec, lipiec, sierpień	20	7	2,85	68	22	3,09	581	154	3,77
wrzesień, październik, listopad, grudzień	102	44	2,31	103	40	2,57	583	184	3,16

Radość i satysfakcja, nasza genetyka wygrywa na mazowieckich ringach!

Superczempion i czempion – Szymka 7 o. Tarzan, hod. Andrzej Jeznach (na zdjęciu drugi od prawej)

📍 mazowieckie

Owoce współpracy WCHiRZ z hodowcami z Mazowsza, od kilku lat daje się zauważyć na różnej rangi wystawach zwierząt hodowlanych. W czerwcu podczas dwóch największych z nich, córki naszych buhajów zdobyły tytuły: czempiona i superczempiona.

Największym zwycięzcą obu imprez jest bez wątpienia nasz hodowca, **Andrzej Jeznach z miejscowości Helenowo Nowe**, którego wybitna pokrojowo sztuka – **Szymka 7 (PL00537668893)** znalazła uznanie w oczach juro-

rów. Podczas III edycji Open Farm w Sierakowie k. Przasnysza, której towarzyszyła II Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych, zdobyła tytuł czempiona w kategorii jałowice rasy PHF odmiana HO i RW w wieku od 13. do 17. miesięcy. Na XX Mazowieckiej Wystawie Zwierząt w Płońsku przyznano jej **dwa tytuły: czempiona i superczempiona**. Godny uwagi jest rodowód jałowicy: jej ojcem jest Tarzan, nadal bardzo popularny wśród hodowców reproduktor WCHiRZ, zaś matka jest córką buhaja Hobbit, dobrze znanego rozplodnika poznańskiej Spółki.

Wicieczempion Nola 4 o. Part, hod. Sebastin Pielech (na zdjęciu drugi od prawej)

Na Open Farm doceniono również inne córki buhajów WCHiRZ. W kategorii jałowice rasy PHF odmiana HO i RW w wieku od 13. do 17. miesięcy **wicieczempionem została córka buhaja Part – Nola 4, której właścicielem jest Sebastian Pielech z Nowych Czarnic**. Warto dodać, że Part jest w obecnym sezonie liderem krajowego rankingu buhajów wycenionych konwencjonalnie.

Ponadto, w kategorii krowy w II laktacji rasy PHF odmiana HO, tytuł czempiona przypadł córce **rozplodnika WCHiRZ Carrasso – Mięka 11, z gospodarstwa Andrzeja Soliwodzkiego z Mchówka**.

Co więcej, właśnie ta sztuka według sędziów, była najpiękniejszą krową spośród wszystkich prezentowanych na ringu i nagrodzono ją tytułem superczempiona.

Czujemy ogromną satysfakcję, że potomstwo naszych buhajów nagradzane jest na wielu wystawach o różnym zasięgu, nie tylko w rodzimym Wielkopolsce, ale i w pozostałych częściach kraju. Pięknie zbudowane córki, zdobywające tytuły na wystawach są najlepszą wizytówką naszej genetyki, oferowanej hodowcom w Polsce od ponad 60 lat.

Marta Czekalska
Centrala Tulce, WCHiRZ

Superczempion – Mięka 11 o. Carrasso hod. Andrzej Soliwodzki

Dumni z naszych hodowców!

Gospodarstwo Iwony i Artura Klupsiów z Pępowa, „od zawsze” współpracuje z poznańską stacją inseminacyjną. Początkowo, za rządów ojca hodowcy a później, od 1988 roku, kiedy to gospodarstwo przeszło w ręce pana Artura, niezmiennie pozostajemy partnerem hodowlanym tego wyjątkowego stada.

📍 wielkopolskie

Nasi hodowcy nie są zwykłymi producentami mleka, ogromny potencjał hodowlany krów pana Artura pozwala im uzyskiwać średnią wydajność w oborze na poziomie blisko 12 000 kg mleka o zawartości 3,87% tłuszczu i 3,27% białka, ale to nie wszystko. Państwo Klupsiowie prowadzą hodowlę wybitnych pokrojowo krów, które od lat zdobywają dla naszych hodowców tytuły: supercampiona, czempiona, wicecampiona wielu wystaw zwierząt hodowlanych. Swoją przygodę, w ślad za ojcem i dziadkiem, pan Artur rozpoczął blisko 20 lat temu na wystawie regionalnej. Od 10 lat regularnie bierze udział również w pokazach ogólnopolskich. Przez te wszystkie lata na ringu prezentował już ponad **75 sztuk, z czego jedna trzecia uzyskała zaszczytne laury.**

Pępowo, woj. wielkopolskie

Hodowca: Artur Klupś
Liczba krów: 45 dojnych
Powierzchnia gospodarstwa: 25 h z dzierżawą
Stado pod oceną: TAK
Średnia wydajność: ponad 11 000 kg
Buhaje stosowane w inseminacji: buhaje z WCHiRZ oraz kanadyjskie i amerykańskie

Darek Klupś, syn i prawdopodobnie następca pana Artura, zarażony pasją taty, z pewnością będzie w przyszłości kontynuował rodzinne hobby i z zamiłowaniem brał udział w pokazach zwierząt hodowlanych. Jako mały chłopiec, już w wieku 9. lat prezentował po raz pierwszy jałówkę na wystawie. W maju tego roku, to on na poznańskim ringu, **podczas Narodowej Wystawy Hodowlanej oprowadzał Solanę, która zdobyła tytuł supercampiona w kategorii jałowic rasy polskiej holsztyńsko-fryzyskiej**, pokonując wiele sztuk zaprezentowanych przez renomowane polskie hodowle. Ten zdecydowanie trafny wybór komisji sę-

dziowskiej był wielkim zaskoczeniem! Wielka wygrana i wielkie wyróżnienie za trud i całokształt dorobku państwa Klupsiów.

Na pytanie: „jaka genetyka gwarantuje takie wyniki?” pan Artur mówi wprost, że korzysta z buhajów z WCHiRZ, uwzględniając także, w poszczególnych kojarzeniach genetykę z USA czy Kanady. Rozpłodniki, których nasienie używane jest w inseminacji muszą być kompletne, gwarantować płodność i długowieczność.

WYSTAWY, NA KTÓRYCH ZDOBYŁO TYTUŁY SUPERCZEMPIONA:

Pudliszki 1998 – Dolina,
 Sielinko 2011 – PL005212103778,
 Pudliszki 2014 – PL005314081684,
 Pudliszki 2016 – PL005308202880,
 Pudliszki 2018 – PL005321851140,
 Poznań 2019 (Narodowa) – Solana,
 Sielinko 2019 – Solana.

Owocna współpraca państwa Klupsiów z WCHiRZ opiera się nie tylko o dobrą genetykę proponowanych buhajów, ale również o dobre rela-

cje z pracownikami Spółki, w szczególności z doradcą hodowlanym, panem Irkiem i inseminatorem, panem Zenkiem. Darek, wspominał w wywiadzie dla HiChB/06/2019: „Od dawna dobrze współpracujemy z WCHiRZ, i to jednemu z organizatorów rozrodu zawdzięczam moje początki nauki pielęgnacji. Pan Irek zajął się nami bardziej, pomagał nam przygotowywać jałówki na wystawę i do zdjęć. Pokazał mi, czego nauczył się na Europejskiej Szkole Młodych Hodowców”. Ponadto warto nadmienić, że średni okres międzywyścieleń w stadzie (365 dni) jest krótki w wyniku dobrego zarządzania, odpowiedniego żywienia oraz zabiegów inseminacyjnych fachowo wykonywanych przez inseminatora z WCHiRZ, pana Zenka.

Jesteśmy dumni z naszych hodowców, podziwiamy ich wytrwałość i zaangażowanie, które dają takie wspaniałe efekty.

Wierzymy, że regał z trofeami zdobytymi przez państwa Iwonę i Artura będzie się powiększał. Będą przybywać kolejne nagrody i wyróżnienia. Serdecznie tego Państwu Klupsiom życzymy!

Marta Czekałska
 Centrala Tulce, WCHiRZ
 Ireneusz Beczkiewicz
 Filia Gostyń, WCHiRZ

Sielinko 2010

Pudliszki 2012

Narodowa Wystawa Poznań 2019

Sielinko 2011

Zajdziesz daleko doskonaląc skład mleka

Tematyce ważnych składników mleka, produkowanego przez krowy, poświęcono ostatnio wiele interesujących artykułów. Autorzy zwracali uwagę na decydujące o przydatności białego surowca w przetwórstwie typu kazeiny, zastanawiali się nad poziomem komórek somatycznych, czy diagnostyczną rolą niektórych elementów składowych próbki mleka w ocenie zdrowia lub stanu fizjologicznego krowy.

Wiadomo, że wielkość produkcji przekłada się bezpośrednio na przychody gospodarstwa, wpływając na opłacalność prowadzonej działalności. Najlepsze stada bydła mlecznego w Polsce uzyskały ogromny postęp w tym zakresie. Współdziałanie doskonalonych genotypów zwierząt i systematycznie poprawianego środowiska, w którym one żyją i produkują, przyniosło w wielu oborach doskonałe wyniki w produkcji mleka.

Jednocześnie właściciele krów zastanawiają się nad ekonomicznie uzasadnionymi granicami wzrostu mleczności. Obawiają się, że dalsze obciążanie zwierząt może prowadzić do nieproporcjonalnego wzrostu nakładów na obsługę weterynaryjną, rozród i remont stada.

Białko i tłuszcz

Może to właściwy moment, by zwrócić uwagę na procentową zawartość białka i tłuszczu w produkowanym przez krowy mleku. Nie chodzi mi tutaj o poziomy tych parametrów, wynikające z prawidłowo

wo zbilansowanego żywienia, ale o tę część, która zależy od genetyki. Ponieważ przyjmuje się, że odziedziczalność dla procentowej zawartości białka i tłuszczu mieści się w granicach 0,4–0,5 i zmienność dla tych cech w populacji jest duża – mamy doskonałe pole do popisu dla hodowcy. Pewnym utrudnieniem może być niewielka, ujemna korelacja pomiędzy procentową zawartością tych składników, a wydajnością.

Na wydajności świat się nie kończy

Stosowany w Polsce indeks selekcyjny PF w dużej części (40%) zależy od podindeksu produkcyjnego, który składa się z sumy wartości hodowlanej dla wydajności tłuszczu (kg) i podwojonej wartości hodowlanej dla wydajności białka (kg). Promuje on w sposób naturalny zwierzęta o dużych przewagach dla produkcji. Chcąc doskonalić stado w kierunku zawartości suchej masy mleka, należy przy doborze buhajów do krów, nie tracąc z oczu wartości indeksu PF, wybierać do rozrodu reproduktory podnoszące procentową zawartość białka i tłuszczu. Bardzo pomocna jest tu także znajomość wartości hodowlanych samic wybranych na matki przyszłego pokolenia. Badanie genomowe jałówek i krów daje taką możliwość, a wartość hodowlana potomka zależy w połowie od ojca, w połowie od matki. Z rozmów z hodowcami wiem, że nigdy dość przypominania, że w selekcji nie są najważniejsze obserwowane

Matka buhaja Mitch, NH HS Marilyn 747 Monroe VG-8G w sezonie 2018.1, numer 1 w Niemczech pod względem produkcji mleka

fenotypowe wartości użytkowe, a właśnie przekazywane następnemu pokoleniu wartości hodowlane, teraz najczęściej oceniane na podstawie genomu.

Łatwość dziedziczenia

Kojarzenia posiadanych w stadzie samic o wysokim potencjale genetycznym dla cech wysoko odziedziczalnych, poddawanych doskonaleniu, z odpowiednio dobranymi buhajami dają pozytywne efekty już w pierwszym pokoleniu. Dla stada, na dany okres wybieramy zwykle kilku reproduktorów. **Prawidłowy dobór buhajów do kojarzeń z poszczególnymi sztukami ma więc kluczowe znaczenie.** Użycie buhaja o ujemnej wartości hodowlanej dla zawartości białka lub tłuszczu, może zmniejszyć efekty wcześniejszych prac hodowlanych. **Tak ważna jest decyzja o wyborze odpowiedniego buhaja do kojarzeń!**

Dobre, bo polskie!

Bardzo ważne, by nie dać się omamić błyskotkami z pięknie wydanych katalogów. Trzeba pamiętać, że współczynniki odziedziczalności poszczególnych cech mają różne wartości w różnych krajach. Różne są także wartości hodowlane zależnie od bazy, na jakiej szacowanie przeprowadzono. Od

lat konsekwentnie powtarzamy, że dla trafnego wyboru reproduktora, fundamentalna jest znajomość charakteryzujących go parametrów, ocenionych na polskiej bazie. Indeks PF **jest „skrojony” na krajowe warunki i potrzeby.** Także wartości hodowlane dla zawartości białka i tłuszczu publikowane przez prowadzący ocenę Instytut Zootechniki odnoszą się do polskiej populacji bydła mlecznego.

Wartość wartości nierówna

Wartości hodowlane wszystkich cech, w tym także zawartości białka i tłuszczu w mleku, szacowane są zawsze w odniesieniu do precyzyjnie określonej bazy. Jakie zwierzęta uwzględniono w obliczeniach, podawane jest w opisie metodyki. Bazę krajową dla bydła rasy polskiej holsztyńsko-fryzyskiej (HO) stanowią obecnie krowy urodzone w roku 2010. Rocznik bazowy zmienia się co 5 lat.

Na przydatność wycen buhajów zagranicznych dla realizacji celów hodowlanych w Polsce duże znaczenie ma także metodyka oceny wartości użytkowych i opartych na nich wartości hodowlanych w poszczególnych krajach. Należy podchodzić z rezerwą do wartości hodowlanych, prezentowanych w katalogach – w niektórych przypadkach **różnice w wycenie na bazie poszczególnych krajów dla tego samego buhaja mogą sięgać w stosunku do zawartości białka nawet 0,2–0,3 punktu procentowego, a w stosunku do tłuszczu jeszcze więcej.**

Szymon Bugaj
Centrala w Tulcach, WCHiRZ

Mitch o. Kerrigan, nr 1 w Polsce pod względem indeksu produkcyjnego – 184,0 kg, tłuszcz 0,29%, białko 0,13%

Gorąca rywalizacja – „Konkursy Młodego Hodowcy”

📍 wielkopolskie

W połowie kwietnia odbyła się **Wystawa Rolnicza Agro-Targi Czarnków**, zaliczana do najważniejszych wydarzeń branży rolniczej w północnej części województwa wielkopolskiego. Bez wątpienia, główną atrakcją targów był „Konkurs na najpiękniejszą cieliczkę”, zorganizowany przez Wielkopolskie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt oraz Wielkopolski Związek Hodowców i Producentów Mleka. Zaprezentowano 15 cieliczek rasy polskiej holsztyńsko-fryzyskiej obu odmian barwnych. Konkurs zgromadził na trybunach mnóstwo widzów, którzy dopingowali swoich faworytów. Dzieci i wnuczka naszych hodowców prezentowały cieliczki w wieku dwóch miesięcy. Najmłodszy do swojego zadania podeszli bardzo profesjonalnie, „chuchali i dmuchali”, żeby jak najlepiej się zaprezentować i zwrócić oko jury na swoje cielę. Ty-

Konkurs Młodego Hodowcy, Sielinko 2019

tu najpiękniejszej w tegorocznym konkursie zdobyła **Dora PL005501473025 (o. LUIGI)**, pochodząca z **Gospodarstwa Rolnego Mirosława Towpika z Kuźnicy Czarkowskiej, którą prowadził 5-letni syn Wojtek...**

Kilka tygodni później 8 i 9 czerwca 2019 w Sielinku, niedaleko Opalenicy, na terenach należących do Centrum Wystawowo-Szkoleniowego Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego odbyły się Wielkopolskie Targi Rolnicze Sielinko 2019. Tegorocznej imprezie towarzyszyły: **II Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych, XXV Wystawa Zwierząt** oraz jak co roku **Dni Pola**. Tradycyjnie już podczas wystawy największy entuzjazm licznie wokół ringu zgromadzonej widowni wzbudził „Konkurs Młodego Hodowcy”, w którym najmłodszy adepci rolniczego rzemiosła prezentowali jałoweczki pochodzące po buhajach z oferty poznańskiej spółki. Zwycięzca tegorocznej edycji konkursu została **Zula PL005420204700 przywieziona z gospodarstwa Jakuba Cieślaka z Drużynia, urodzona 16.04.2019 r.** – którą po mistrzowsku zaprezentował syn hodowcy, jedenastoletni Krzysztof.

Zanim cieliczki wyjdą na ring

„Konkursy Młodego Hodowcy”, których inicjatorem od samego początku jest WCHiRZ niezmiennie cieszą się ogromnym zainteresowaniem. Zawsze na ringu prezentowane są cieliczki – córki buhajów pochodzących z oferty poznańskiej spółki. Przygotowania zwierząt do prezentacji trzeba zacząć na kilka tygodni przed konkursem. Początki zwykle nie są łatwe. Pod okiem swoich opie-

Zwycięzca konkursu, Sielinko 2019

kunów, dzieci uczą się wprowadzać cieliczki, żeby w dniu wystawy jak najlepiej zaprezentowały się na ringu... trening czyni mistrza!

Pracownicy WCHiRZ, przed opisanymi wystawami wcielili się w tzw. krowich fitterów i profesjonalnie ostrzygli wszystkie cielęta biorące udział w konkursie.

Przed strzyżeniem uwiązujemy cielę tak, aby jego głowa była na wysokości grzbietu. Cięcie sierści najlepiej jest rozpocząć od ogona, żeby zwierzę przyzwyczało się do nietypowego dźwięku maszyny, którą należy prowadzić ruchem płynnym i ciągłym pod włos. W dniu wystawy należy umyć cielę i dokładnie osuszyć. Mamy nadzieję, że uczestniczące w konkursach dzieci będą w przyszłości występować na ringach podczas ogólnopolskich wystaw i prezentować zwierzęta z własnych gospodarstw, czego z całego serca im życzymy.

Paulina Pałasz, Centrala Tulce,
Grzegorz Pietrzak, Filia Gostyń
WCHiRZ

Zwycięzca konkursu, Czarnków 2019

Konkurs Młodego Hodowcy, Czarnków 2019

Światowy Dzień Mleka z Mlekovitą

Kolejna edycja Światowego Dnia Mleka odbyła się tradycyjnie na Stadionie Miejskim w Wysokim Mazowieckiem. Atrakcji nie brakowało. Dużo chętnych najmłodszych zgromadziło się na placu zabaw z animacjami. Jak co roku, odbyły się również Mistrzostwa w Piciu Mleka. Zadaniem uczestników było jak najszybsze wypicie 1 litra mleka. Pierwsze miejsce w tych mistrzostwach zajął Wiesław Szydłowski. Zadanie wykonał w 8,34 sekundy.

📍 podlaskie

Już po raz drugi podczas Światowego Dnia Mleka zorganizowanego przez największą w kraju mleczarnię Mlekovita, nasza firma przeprowadziła Mistrzostwa Dojenia Sztucznej Krowy. Ogromny upał i niezwykle emocje sprawiły, że na stoisku WCHiRZ w sobotnie popołudnie było naprawdę

gorąco. W tym roku, w rywalizacji wzięło udział blisko 40 osób. Każdy z uczestników mistrzostw miał 30 sekund na wydojenie z wymienia sztucznej krowy możliwie największej ilości „mleka”. Zawodnikami byli zawodowcy (hodowcy bydła, którzy wiedzą „jak to się robi”) oraz amatorzy, którzy szybko przekonywali się, że do dojenia trzeba „mieć rękę i sposób”.

Wśród kobiet najlepszy wynik osiągnęła Magdalena Domonowska, która wydoiła 1640 ml mleka w 30 sekund, tym samym zdobyła tytuł Mistrzyni Dojenia Sztucznej Krowy.

Pozostałe miejsca zajęły panie:

- II Monika Karolewska – Wodzielak, 1473 ml,
- III Agnieszka Paszkowska, 1385 ml,
- IV Małgorzata Łętowska, 1285 ml,
- V Aldona Safaryn, 1130 ml.

Najlepszy w grupie mężczyzn, pan Paweł Safaryn dla zdobycia tytułu Mistrza Dojenia Sztucznej Krowy musiał udoić 2256 ml.

Pozostałe miejsca panów:

- II Bartosz Cichoń, 2249 ml,
- III Cezary Ostojki, 1843 ml,
- IV Jacek Pileński, 1819 ml,
- V Michał Puchlik, 1793 ml.

Ufundowane przez WCHiRZ w Tulcach, upominki wyróżnionym uczestnikom konkursu wręczyli: Dariusz Sapiński – prezes Mlekovity oraz przedstawiciele naszej Spółki.

Mlekovicie składamy podziękowania za zaproszenie na to tak ważne święto, wszystkim uczestnikom dziękujemy za wspólną zabawę a zwycięzcom konkursu raz jeszcze gratulujemy!

Marta Czekańska
Centrala Tulce, WCHiRZ

HODOWCY O NAS

Prezes zarządu: Jacek Staniek

RSP Kuklinów, woj. wielkopolskie**Liczba krów:** 200 szt.**Średnia wydajność:** 6800 kg**Stado pod oceną:** Tak**Powierzchnia gospodarstwa:** 570 ha

Dzięki wykorzystaniu w inseminacji nasienia z WCHiRZ uzyskaliśmy piękne córki takich buhajów jak Beaulieu ET, Bzik, Pavlov. Potomstwo tych reproduktorów do chwili obecnej można podziwiać w oborze. Krowy są wysokie, mają dobrze zbudowane wymiona, nogi i racice, co jest zauważalne również w kolejnych pokoleniach.

Zarząd RSP po długoletniej przerwie podjął decyzję o wznowieniu współpracy z WCHiRZ. Zdecydowały o tym szczególnie: szeroka oferta buhajów, fachowe, rzetelne doradztwo i przyjemna współpraca.

Obecnie postawiliśmy na wykorzystanie nasienia seksowanego, gdyż zależy nam na uzyskaniu w krótkim czasie dużej liczby najlepszych genetycznie samic z przeznaczeniem także do dalszej sprzedaży.

Pan Bernard z wnukami, synem Adrianem i synową Ewą

Bernard Kordus

Potarzyca, woj. wielkopolskie**Liczba krów:** 80 szt.**Średnia wydajność:** 8334 kg**Stado pod oceną:** Tak**Powierzchnia gospodarstwa:** 40 ha z dzierżawami

Cel hodowlany dla stada, jaki sobie wyznaczyłem jest niezmienny: „nowe pokolenie krów musi być lepsze od matek”. Dlatego dobór buhajów do krów i jałówek jest konsultowany ze specjalistą WCHiRZ, a zabiegi inseminacyjne wykonuje inseminator etatowy spółki pan Stanisław. Dzięki tej współpracy ponad 60% krów w stadzie jest cielnym, a okres międzywycieleniowy wynosi 385 dni. Doskonale zdaję sobie sprawę z tego, że praca hodowlana musi iść w parze z poprawą dobrostanu, dlatego w roku 2019 wprowadziłem 80 krów do nowej, nowoczesnej obory. Pewny jestem, że córki buhajów z WCHiRZ: Sullivan, Orest, Ratan, Lumet, Imperator, Lee, Myway w pełni ujawnią w niej swój potencjał genetyczny i będą charakteryzować się: wysoką produkcją, doskonałym pokrojem i rewelacyjnymi cechami funkcjonalnymi.

DOŁĄCZ DO GRONA ZADOWOLONÝCH HODOWCÓW WCHiRZ

Marek Kaziński

Antoniewo, woj. wielkopolskie**Liczba krów:** 30 szt.**Wydajność:** 8050 kg**Stado pod oceną:** Tak**Powierzchnia gospodarstwa:** 51 ha

Gospodarstwo z dziada pradziada korzystało z usług wielkopolskiej stacji. Ja po objęciu stada po rodzicach w 2014 roku także korzystam z waszej najlepszej genetyki. Mam w moim stadzie piękne sztuki po Caporalu, Hobicie, Lnie. Córki buhajów WCHiRZ sprawdzają się w produkcji mleka, są długowieczne. Ta opinia to efekt wielu lat obserwacji. Bardzo dobrze mi się współpracuje z waszą firmą i nie zamierzam tego zmieniać.

Błażej Otwiaska

Śliwniki, woj. wielkopolskie**Liczba krów:** 48 szt.**Średnia wydajność:** 9400 kg**Stado pod oceną:** Tak**Powierzchnia gospodarstwa:** 35 ha

Najbardziej cenię sobie córki buhaja Iwo, które rewelacyjnie sprawdziły się w mojej oborze. Nie tylko osiągają bardzo wysokie wydajności, ale również prezentują się znakomicie pod kątem zdrowotności i pokroju. Prawdę mówiąc nie wyobrażam sobie związania gospodarstwa z żadną inną firmą inseminacyjną czy hodowlaną. Bardzo wysoko oceniam zarówno pracę inseminatora jak i zaangażowanie doradcy hodowlanego WCHiRZ. Z poznańską spółką „budował” stado mój ojciec, a teraz ja kontynuuję tę owocną współpracę.

HODOWCY O NAS

Michał Kozikowski

Kupnina, woj. podlaskie

Liczba krów: 100 szt., (dojnych 50 szt.)

Średnia wydajność: 8600 kg

Stado pod oceną: Tak

Powierzchnia gospodarstwa: 80 ha

Moja współpraca z WCHiRZ rozpoczęła się kilka lat temu od udziału w kursie inseminacyjnym zorganizowanym przez poznańską spółkę i trwa do chwili obecnej. Do rozrodu w stadzie używałem nasienia wielu buhajów oferowanych przez WCHiRZ. Jestem bardzo zadowolony z uzyskiwanego potomstwa, które cechuje ładny pokrój i zadowalająca wydajność. Dużym atutem poznańskiej spółki jest też bogata oferta, zarówno topowych, jak i „średnich” buhajów, szybka oraz niezawodna obsługa, dobra jakość, a co za tym idzie i skuteczność oferowanego nasienia.

Radostaw Rząca

Jabłoń Spały, woj. podlaskie

Liczba krów: 120 szt.

Średnia wydajność: 9000 kg

Stado pod oceną: Tak

Powierzchnia gospodarstwa: 110 ha

Współpracę z WCHiRZ cenię przede wszystkim za profesjonalne podejście do klienta. Ponadto bogata oferta wysoko wycenionych buhajów oraz fachowe doradztwo jest dobrą wróżbą na przyszłość.

W gospodarstwie do kojarzeń wybierane są rozplodniki o wysokich podindeksach: płodności, nóg i racic, budowy i zdrowotności wymienia. Ważne są też ich przewagi dla zawartości suchej masy. Obecnie w rozrodzie używamy nasienia buhajów: Moon, Mitch, Mozilla i Baylaboy.

DOŁĄCZ DO GRONA ZADOWOLONYCH HODOWCÓW WCHiRZ

Stanisław Przybylski

Dębina, woj. łódzkie

Liczba krów: 70 szt.

Średnia wydajność: 10 450 kg

Stado pod oceną: Tak

Powierzchnia gospodarstwa: 52 ha

Moja współpraca z WCHiRZ trwa już kilka lat. Pierwsze porcje nasienia buhajów z Tulec kupiłem zaraz po ukończeniu kursu inseminacyjnego. Wiadzę, że zmiana dostawcy nasienia przyniosła poprawę skuteczności zacieleń, porody są łatwiejsze. Rodzą się jałóвки o bardzo dobrym pokroju, z pięknymi wymionami. Wydajność krów w oborze wzrosła. W mojej oborze mam piękne córki buhajów: Imperator, Supergen, Forizon i Nato. Poza wysoką wartością hodowlaną rozplodników, atutami poznańskiej Spółki są: bardzo dobra współpraca z przedstawicielem, jego fachowe doradztwo oraz możliwość korzystania z komputerowego doboru buhajów i szybka realizacja zamówień.

Magdalena i Leopold Świdarscy

Rogoziniec, woj. lubuskie

Liczba krów: 135 szt.

Średnia wydajność: 10 000 kg

Stado pod oceną: Nie

Powierzchnia gospodarstwa: 340 ha

Od 1995 roku nasze gospodarstwo współpracuje z Filią WCHiRZ w Skwierzynie. Zabiegi unasienniania wykonywał wówczas inseminator etatowy. Rozbudowaliśmy oborę i powiększyliśmy stan krów w roku 2009, wtedy też nasz syn Radostaw ukończył kurs inseminacyjny. Dzięki radom specjalisty z Filii w Skwierzynie, wprowadziliśmy do rozrodu seksowane nasienie buhajów, takich jak: Torana, Fan ET, Hiacynt, Gogo, Cantor, Bang, Lumet, Part, Heavey i Rebus. Obecnie korzystamy z nasienia sortowanego rozplodników: Baylaboy, Megabit i Mozilla oraz z konwencjonalnego: Tracer, Rockstar, Geronimo i Tarzan.